

Bruksela, dnia 23.3.2020 r.
COM(2020) 104 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI

**DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU
EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO, KOMITETU REGIONÓW I EUROPEJSKIEGO
BANKU INWESTYCYJNEGO**

**w sprawie wdrażania komunikatu Komisji pt. „Silniejsze i odnowione partnerstwo
strategiczne z regionami najbardziej oddalonymi UE”**

1. WPROWADZENIE

W niniejszym sprawozdaniu dokonano przeglądu postępów w realizacji założeń komunikatu pt. „Silniejsze i odnowione **partnerstwo strategiczne** z regionami najbardziej oddalonymi UE” („komunikat”)¹.

Regiony najbardziej oddalone UE – Gwadelupa, Gujana Francuska, Martynika, Majotta, wyspa Reunion oraz Saint-Martin (Francja), Azory i Madera (Portugalia) i Wyspy Kanaryjskie (Hiszpania) – podlegają stałym **ograniczeniom** związanym z ich oddaleniem, niewielkimi rozmiarami, podatnością na zmianę klimatu i charakterem wyspiarskim², które hamują ich wzrost i rozwój. To właśnie w tym kontekście Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (art. 349 TFUE) przewiduje **specyficzne środki** wsparcia dla regionów najbardziej oddalonych, w tym dostosowane warunki stosowania prawa Unii w tych regionach oraz warunki dostępu do programów UE.

Regiony najbardziej oddalone, które są rozproszone po Oceanie Atlantyckim, basenie Morza Karaibskiego, Ameryce Łacińskiej i Oceanie Indyjskim, zapewniają UE **wyjątkowe atuty**: bogatą różnorodność biologiczną, strategiczne położenie dla prowadzenia działalności w dziedzinach przestrzeni kosmicznej i astrofizyki, rozległe morskie strefy ekonomiczne, bliskość innych kontynentów.

W październiku 2017 r. Komisja przyjęła komunikat dotyczący wzmocnienia partnerstwa z regionami najbardziej oddalonymi i odpowiednimi państwami członkowskimi oraz zwiększenia jej zaangażowania we wspieranie tych regionów na ścieżce wzrostu. W kwietniu 2018 r. Rada z zadowoleniem przyjęła komunikat i zwróciła się do Komisji o kontynuowanie prac nad specyficznymi środkami na rzecz tych regionów zgodnie z art. 349 TFUE³.

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono działania podjęte przez Komisję, regiony najbardziej oddalone i odpowiednie państwa członkowskie w sektorach wskazanych w komunikacie⁴, zwrócono uwagę na osiągnięcia⁵ oraz zasugerowano skoncentrowanie się na działaniach z zakresu przeciwdziałania skutkom zmiany klimatu, ochrony różnorodności biologicznej, wprowadzenia gospodarki o obiegu zamkniętym i propagowania większego wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Wyzwania te mają kluczowe znaczenie dla tych regionów, co stwierdzono w inicjatywie przewodniej Europejski Zielony Ład⁶, w której podkreślono, że Komisja poświęci szczególną uwagę regionom najbardziej oddalonym, biorąc pod uwagę ich podatność na zmianę klimatu i klęski żywiołowe oraz ich wyjątkowe atuty, takie jak różnorodność biologiczna i odnawialne źródła energii. Ponadto w sprawozdaniu podkreślono potrzebę wzmocnienia wysiłków w innych kluczowych sektorach, takich jak niebieska gospodarka i łączność.

Nowe zarządzanie oparte na silnym partnerstwie

Od 2017 r., jak określono w komunikacie, Komisja systematycznie uwzględnia **problemy i interesy** regionów najbardziej oddalonych w **kształtowaniu polityki**.

---

¹ COM(2017) 623 final.

² Wszystkie regiony najbardziej oddalone – z wyjątkiem Gujany Francuskiej, która znajduje się w Ameryce Łacińskiej – są wyspami lub archipelagami.

³ Konkluzje Rady do Spraw Ogólnych z kwietnia 2018 r.

⁴ Sprawozdanie obejmuje działania podjęte od czasu przyjęcia komunikatu.

⁵ W załącznikach przedstawiono działania podjęte przez każdy region najbardziej oddalony i odpowiednie państwo członkowskie.

⁶ Europejski Zielony Ład – komunikat Komisji COM(2019) 640 final z 11.12.2019.

W 2018 r. Komisja uwzględniła specyfikę regionów najbardziej oddalonych w swoich 21 **wnioskach dotyczących programów UE na lata 2021–2027** w szeregu sektorów, w tym w zakresie polityki spójności oraz w sektorach rolnictwa, rybołówstwa, badań, środowiska, transportu i łączności cyfrowej oraz współpracy międzynarodowej. W związku z tym Komisja stworzyła nowe możliwości i zapewniła przepisy dostosowane do potrzeb tych regionów w większości programów UE.

W 2019 r. w kontekście sprawozdań krajowych w ramach **Europejskiego semestru** Komisja zaleciła, aby Francja, Portugalia i Hiszpania inwestowały fundusze polityki spójności w swoje regiony najbardziej oddalone, koncentrując się na kluczowych sektorach powiązanych z kwestiami takimi jak gospodarka o obiegu zamkniętym, łączność, umiejętności i wczesne kończenie nauki. W zaleceniach Rady dla poszczególnych krajów wezwano te państwa członkowskie do korzystania z Funduszy Spójności z uwzględnieniem dysproporcji regionalnych i sytuacji regionów najbardziej oddalonych. W odpowiednich sprawozdaniach krajowych na rok 2020 r. podkreślono również specyfikę regionów najbardziej oddalonych.

Komisja przeanalizowała możliwy wpływ negocjowanych **umów handlowych** na kluczowe sektory gospodarki regionów najbardziej oddalonych⁷. W rezultacie porozumienie polityczne z 2019 r. w sprawie części dotyczącej handlu układu o stowarzyszeniu między UE a Mercosurem zawiera klauzulę ochronną mającą na celu ochronę produkcji lokalnej regionów najbardziej oddalonych. Specyfika regionów najbardziej oddalonych jest obecnie przedmiotem analizy w trwającym przeglądzie prawodawstwa w dziedzinie pomocy państwa i specjalnych systemów podatkowych tych regionów.

Komisja konsultowała się z regionami najbardziej oddalonymi w sprawie ich potrzeb i zapewniła odpowiednio dostosowane wsparcie. Komisja skonsultowała się na przykład z regionami najbardziej oddalonymi w sprawie ich potrzeb w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i odzwierciedliła je w zaproszeniu do składania wniosków w ramach programu LIFE⁸ w 2019 r. Ponadto zorganizowała dwa wydarzenia mające na celu wspieranie tych regionów w kształtowaniu strategii niebieskiego wzrostu⁹. Regiony najbardziej oddalone zwiększyły starania w zakresie wyrażenia swoich interesów poprzez udzielenie około 30 odpowiedzi na konsultacje publiczne. Co więcej, Komisja dotarła do mieszkańców regionów najbardziej oddalonych za pośrednictwem dialogów obywatelskich: w 2018 r. na Martynice i Wyspach Kanaryjskich, w 2019 r. na Azorach i Maderze.

W ramach unijnych funduszy polityki spójności, rolnictwa, rybołówstwa oraz polityki morskiej przeznaczono znaczne środki na wsparcie lokalnych inwestycji na rzecz umocnienia partnerstwa z regionami najbardziej oddalonymi i odpowiednimi państwami członkowskimi, w szczególności w kwestii konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), zatrudnienia i włączenia społecznego, ochrony środowiska i łączności¹⁰. Wsparcie z tych funduszy w latach 2014–2020 wynosi ponad 13 mld EUR.

Komisja ustanowiła **dwie grupy zadaniowe**, których głównym zadaniem jest zapewnianie wsparcia wyspie Reunion w zakresie transformacji energetycznej oraz Wyspom Kanaryjskim

---

⁷ W decyzji Rady (UE) 2020/13 w sprawie wytycznych negocjacyjnych dotyczących umów o partnerstwie gospodarczym z państwami i regionami Afryki, Karaibów i Pacyfiku przewidziano, że umowy te „określają konkretne środki na rzecz produktów pochodzących z [regionów najbardziej oddalonych], mające na celu ich włączenie do handlu wewnątrzregionalnego”.

⁸ L'Instrument Financier pour l'Environnement.

⁹ Forum Regionów Najbardziej Oddalonych ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa w latach 2018 i 2019.

¹⁰ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwq-ke5u>

w zakresie gospodarowania odpadami, zapewniając współpracę służb Komisji z zainteresowanymi stronami na szczeblu krajowym i regionalnym.

Urząd Statystyczny UE (Eurostat) opracował stronę internetową poświęconą danym dotyczącym regionów najbardziej oddalonych¹¹. W 2019 r. Komisja rozpoczęła badanie mające na celu poprawę jakości danych oraz zwiększenie poziomu wiedzy w zakresie zrównoważonego zarządzania rybołówstwem i ochrony zasobów rybnych w tych regionach. Urząd statystyczny Francji współpracuje z Saint-Martin i Sint Maarten w celu gromadzenia danych na poziomie lokalnym. Urząd statystyczny Portugalii prowadzi współpracę z Maderą i Azorami w zakresie danych dotyczących rolnictwa, morza i transportu – Azory podnoszą jakość danych dotyczących niebieskiej gospodarki, a Wyspy Kanaryjskie danych dotyczących produkcji lokalnej.

Komisja uwzględniła obawy regionów najbardziej oddalonych w niespotykanej dotąd liczbie unijnych inicjatyw, a regiony podwoiły wysiłki, aby zapewnić wkład w kształtowanie polityki. Istnieje możliwość dalszego eksplorowania potencjału grup zadaniowych. Gromadzenie danych na poziomie regionów najbardziej oddalonych jest potrzebne do tego, by wspierać kształtowanie polityki dostosowanej do tych regionów.

---

¹¹ Zilustrowane regiony i miasta: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/#?vis=outermost.economy&lang=en>

2. WYKORZYSTYWANIE ATUTÓW REGIONÓW NAJBARDZIEJ ODDALONYCH

W komunikacie podkreślono atuty regionów najbardziej oddalonych – w tym niebieską gospodarkę, różnorodność biologiczną, odnawialne źródła energii – oraz przedstawiono działania mające na celu zwiększanie możliwości w tych sektorach z myślą o wspieraniu wzrostu.

Niebieska gospodarka

Komisja zwiększyła rolę ram prawnych i finansowych w propagowaniu niebieskiej gospodarki w regionach najbardziej oddalonych, przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonej gospodarki zasobami i ekosystemami morskimi. W 2018 r. Komisja dokonała przeglądu unijnych **wytycznych w sprawie pomocy państwa**, aby zezwolić na zapewnianie wsparcia publicznego dla nabywania statków rybackich w regionach najbardziej oddalonych, które podlegałyby szeregowi warunków mających zagwarantować zrównoważone rybołówstwo.

Komisja zaproponowała ponadto **szczególne środki** dla regionów najbardziej oddalonych w Europejskim Funduszu Morskim i Rybackim na lata 2021–2027, w tym budżet przeznaczony dla tych regionów zarówno na inwestycje strukturalne, jak i na **rekompensatę** dodatkowych kosztów. Komisja zaproponowała również, aby każde państwo członkowskie opracowało **plan działania**, w którym przedstawi sposób sprostania wyzwaniom w zakresie rybołówstwa i zrównoważonej niebieskiej gospodarki w swoich regionach najbardziej oddalonych.

W 2019 r. Komisja stworzyła komitet doradczy ds. regionów najbardziej oddalonych, który ma konsultować się z zainteresowanymi stronami z tych regionów w kwestiach związanych z rybołówstwem, oraz zapewniła, aby **układ o stowarzyszeniu między UE a Mercosurem** zobowiązywał strony do walki z nielegalnymi połowami. W odniesieniu do zdolności połowowej floty w 2019 r. Komisja zaprezentowała **ocenę systemu „wjazdu/wyjazdu”** w ramach wspólnej polityki rybołówstwa. W komunikacie w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu z grudnia 2019 r. Komisja podkreśliła centralną rolę niebieskiej gospodarki w przeciwdziałaniu zmianie klimatu i ogłosiła, że zamierza przedstawić propozycje sposobów bardziej zrównoważonego gospodarowania obszarami morskimi.

Rada przyjęła konkluzje w sprawie oceanów i mórz, w których podkreśliła znaczenie europejskiej polityki morskiej i rybołówstwa we wspieraniu niebieskiej gospodarki regionów najbardziej oddalonych oraz podatność tych regionów na zmianę klimatu, która wpływa na ich wybrzeża, ekosystemy i różnorodność biologiczną¹².

Regiony najbardziej oddalone kształtują **strategie niebieskiej gospodarki**, których celem jest zapewnienie zrównoważonego korzystania z zasobów morskich i zachowanie różnorodności biologicznej – postępy są nierównomierne i różnią się pod względem zakresu i ukierunkowania. Niektóre regiony – w szczególności Azory, Madera, Wyspy Kanaryjskie i wyspa Reunion – pracują nad usprawnieniem planowania przestrzennego obszarów morskich w celu lepszego wykorzystania oceanów, przy wsparciu Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. Wiele regionów opracowało **środki wsparcia**, takie jak instrumenty finansowe na rzecz podmiotów działających na niewielką skalę (linia kredytowa dla małych przedsiębiorstw na Maderze, kredyty dla małych podmiotów w Gujanie Francuskiej, pomoc w zakresie nabywania statków na Majotcie) oraz rozwój umiejętności (Martynika, Azory, Madera).

---

¹² Konkluzje Rady o oceanach i morzach z dnia 19 listopada 2019 r.

Regiony najbardziej oddalone dokonują dalszych inwestycji w **sektorach wschodzących**, takich jak monitorowanie i badanie obszarów morskich (Obserwatorium Atlantyckie na Azorach) lub energia z morskich źródeł odnawialnych (platforma PLOCAN na Wyspach Kanaryjskich). Wszystkie regiony najbardziej oddalone wspierały **zrównoważony rozwój rybołówstwa** w ramach projektu ORFISH. Niektóre z tych regionów prowadzą działania na rzecz rozwoju zrównoważonej niebieskiej turystyki, np. na Morzu Karaibskim.

Aby pobudzić niebieski wzrost, regiony potrzebują dostosowanych do ich potrzeb, kompleksowych strategii niebieskiej gospodarki obejmujących sektory tradycyjne i innowacyjne. W tym względzie ważne jest koncentrowanie się na innowacyjnych działaniach, poszerzanie wiedzy naukowej w zakresie rybołówstwa i obszarów morskich oraz maksymalizacja wsparcia unijnego i krajowego.

Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

Propozycja Komisji dotycząca reformy **wspólnej polityki rolnej na lata 2021–2027** zawiera szczególne warunki i odstępstwa odzwierciedlające potrzeby regionów najbardziej oddalonych. W propozycjach przewidziano, że krajowe plany strategiczne będą uwzględniały specyfikę regionów najbardziej oddalonych oraz że regiony te będą korzystały z maksymalnych stóp dofinansowania w ramach **Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich** oraz z szeregu konkretnych, korzystnych warunków.

Ponadto Komisja zaproponowała kontynuację unijnego programu rolnego **POSEI** dla regionów najbardziej oddalonych, tym samym utrzymując płatności bezpośrednie na rzecz rolników w tych regionach. W latach 2017–2019 w ramach programu POSEI objęto wsparciem sektory produkcji rolnej i zatrudnienia w regionach najbardziej oddalonych, zagwarantowano dostawę wybranych produktów rolnych do tych regionów oraz zmniejszono dodatkowe koszty transportu takich produktów.

Przy wsparciu ze współfinansowanych przez UE programów rozwoju obszarów wiejskich regiony najbardziej oddalone zapewniały młodym rolnikom wsparcie w zakresie uprawy i wprowadzania do obrotu takich produktów, jak: awokado, banany i trzcina cukrowa, oraz opracowywały środki w zakresie rolnictwa i ochrony środowiska oraz inicjatywy LEADER¹³. W środkach tych kładzie się duży nacisk na poprawę warunków życia ludności wiejskiej.

Kilka regionów najbardziej oddalonych opracowało **systemy jakości** w odniesieniu do produktów rolnych w połączeniu ze środkami w zakresie wprowadzania do obrotu. Inne inwestowały w **nowe technologie rolnicze**, takie jak uprawa roślin i warzyw bez gleby na Saint-Martin, wykorzystanie zdalnie sterowanych statków powietrznych na Azorach oraz testowanie wykorzystania zasobów organicznych w Gujanie Francuskiej. Rząd francuski opracowuje również **narzędzia zarządzania ryzykiem**, na przykład w odniesieniu do produkcji bananów.

Rolnictwo pozostaje sektorem o kluczowym znaczeniu: zapewnianie jakości i innowacji w produkcji lokalnej, uczciwy dochód dla rolników i optymalizacja narzędzi wsparcia stanowią kluczowe wyzwania, którym będzie trzeba stawić czoła.

Różnorodność biologiczna

Aby wspierać regiony najbardziej oddalone w zachowywaniu ich wyjątkowej różnorodności biologicznej w 2019 r. Komisja wystosowała zaproszenie do składania projektów

---

¹³ Programme LEADER: Liaison entre actions de développement de l'économie rurale.

dostosowanych do potrzeb i możliwości tych regionów (Life4BEST). Komisja zaproponowała, aby w ramach **programu LIFE** na lata 2021–2027 zapewnić wsparcie dla przyrody i różnorodności biologicznej w regionach najbardziej oddalonych oraz szczególnie uwzględniać te regiony w kryteriach udzielenia zamówień dla tego programu. Projekty w zakresie różnorodności biologicznej kwalifikują się ponadto do finansowania w ramach wniosku Komisji dotyczącego **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego** na lata 2021–2027.

Komisja zwróciła uwagę na wyjątkową różnorodność biologiczną regionów najbardziej oddalonych w swoim Zielonym Ładzie, w którym przedstawiono zmianę klimatu jako jeden z kluczowych czynników utraty różnorodności biologicznej.

Francja zintensyfikowała wysiłki na rzecz wspierania różnorodności biologicznej w swoich regionach najbardziej oddalonych poprzez specjalny plan działania (2018 r.). Francuska Agencja ds. Różnorodności Biologicznej zapewnia wsparcie dla ponad 80 projektów w regionach najbardziej oddalonych. Portugalia finansowała projekty na rzecz wsparcia dla rezerwatów biosfery na Azorach i Maderze. Gujana Francuska, wyspa Reunion, Gwadelupa i Majotta ustanawiają regionalne agencje ds. różnorodności biologicznej. Martynika rozpoczęła realizację programu na rzecz zachowania i docenienia różnorodności biologicznej (2019 r.), natomiast wyspa Reunion i Azory zapewniają ochronę lokalnych siedlisk i gatunków endemicznych przy wsparciu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego¹⁴ i programu LIFE.

Ponadto regiony najbardziej oddalone zintensyfikowały swoją współpracę w zakresie różnorodności biologicznej z **krajami i terytoriami zamorskimi lub państwami trzecimi** w ramach programów INTERREG.

W regionach najbardziej oddalonych znajduje się znaczna część różnorodności biologicznej UE, która stanowi jeden z ich głównych atutów. Zachowanie różnorodności biologicznej tych regionów przy jednoczesnym badaniu jej potencjału wymaga podjęcia zrównoważonych i skoordynowanych wysiłków we wszystkich obszarach polityki.

Gospodarka o obiegu zamkniętym

Komisja odniosła się wyraźnie do regionów najbardziej oddalonych w **programie prac 2018–2020 dla programu LIFE**. Jednym z tematów poruszonych w tym programie prac jest **gospodarowanie odpadami**. Ponadto na wniosek Wysp Kanaryjskich i przy wsparciu ze strony Hiszpanii Komisja ustanowiła grupę zadaniową, której zadaniem jest określenie przeszkód i opracowanie rozwiązań w zakresie usprawnienia zbiórki odpadów, ich ponownego wykorzystania, recyklingu i identyfikowalności na tych wyspach, we współpracy z administracją na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Komisja zaproponowała ponadto, aby Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego zapewniał wsparcie dla przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym w latach 2021–2027.

W swoich wnioskach z października 2019 r. na temat gospodarki o obiegu zamkniętym Rada podkreśliła potrzebę uwzględnienia szczególnej sytuacji regionów najbardziej oddalonych oraz zapewnienia uczciwego i integracyjnego przejścia. Ponadto w marcu 2020 r. Komisja przyjęła nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, obejmujący cały cykl życia produktów i koncentrujący się na sektorach o wysokiej intensywności, w którym zwrócono szczególną uwagę na specyfikę regionów najbardziej oddalonych.

---

¹⁴ W latach 2014–2020 w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przeznaczono ponad 54 mln EUR na różnorodność biologiczną w regionach najbardziej oddalonych.

W 2019 r. Francja wyraziła zamiar dążenia do niewytwarzania odpadów na swoich terytoriach zamorskich¹⁵. Francuskie regiony opracowują regionalne plany zapobiegania powstawaniu odpadów i gospodarowania nimi; Azory dokonały przeglądu swojego regionalnego planu strategicznego w zakresie odpadów.

Większość regionów najbardziej oddalonych uwzględnia w planach działania dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym kwestie zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonego gospodarowania odpadami. Szereg regionów opracowało projekty na rzecz wprowadzenia modeli gospodarki o obiegu zamkniętym, ograniczenia odpadów i wyeliminowania odpadów tworzyw sztucznych. W latach 2018–2019 większość francuskich regionów najbardziej oddalonych wystosowała zaproszenia do składania projektów na rzecz rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym przy wsparciu ze strony francuskiej agencji ds. ochrony środowiska i energii. Na przykład wyspa Reunion wdrożyła 22 projekty związane z gospodarką o obiegu zamkniętym dotyczące różnych kwestii – począwszy od projektowania i cyklu życia produktów, a skończywszy na recyklingu; Martynika stworzyła usługi naprawcze i zorganizowała kampanie informacyjne na temat ograniczania odpadów.

Regiony najbardziej oddalone mogą dużo zyskać na wprowadzaniu modeli gospodarki o obiegu zamkniętym jako koniecznego warunku zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Duże znaczenie ma przyspieszenie działań w zakresie gospodarowania odpadami, w szczególności w zakresie obiegu zamkniętego w gospodarowaniu bioodpadami i przetwarzaniu ich oraz w ograniczaniu odpadów poprzez ponowne wykorzystanie lub naprawę.

Zmiana klimatu

W swojej **ocenie unijnej strategii przystosowawczej** z 2018 r. Komisja podkreśliła przeniesienia nacisku z gromadzenia wiedzy na wykorzystywanie jej do kształtowania działań w regionach najbardziej oddalonych. Jak ogłoszono w komunikacie w sprawie **Europejskiego Zielonego Ładu**, Komisja zamierza przyjąć ambitną strategię UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu. W programie prac na lata 2018–2020 dla programu LIFE wyraźnie ustanowiono projekty na rzecz zapewnienia gotowości regionów najbardziej oddalonych na wypadek **ekstremalnych zdarzeń pogodowych**. W tym kontekście program LIFE zapewnia wsparcie dla Gwadelupy i Gujany Francuskiej w zakresie odtwarzania ich ekosystemów z myślą o zapewnieniu ochrony ich terytoriów przed skutkami zmiany klimatu, takimi jak podnoszenie się poziomu morza.

Ponadto Komisja zaproponowała, by uznać zmianę klimatu za jeden ze swoich priorytetów inwestycyjnych w Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2021–2027¹⁶. Komisja przeznaczyła ponadto 49 mln EUR z **Funduszu Solidarności Unii Europejskiej** na wsparcie odbudowy Saint-Martin i Gwadelupy, które poważnie ucierpiały w wyniku huraganów Irma i Maria w 2017 r. Fundusz ten uruchomiono również w celu zapewnienia wsparcia dla Azorów, w które w październiku 2019 r. uderzył huragan Lorenzo¹⁷.

W 2019 r. Francja mianowała delegata, aby przyspieszyć realizację **działań na rzecz zapobiegania i przystosowania** prowadzonych we francuskich regionach najbardziej oddalonych. We wrześniu 2019 r. Azory przyjęły regionalny program na rzecz zmiany

---

¹⁵ Trajectoire outre-mer 5.0.

¹⁶ Całkowite planowane wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na rzecz zmiany klimatu we wszystkich regionach najbardziej oddalonych w latach 2014–2020 wynosi około 1,1 mld EUR.

¹⁷ W grudniu 2019 r. wpłacono zaliczkę na poczet przewidywanej pomocy w ramach Funduszu Solidarności Unii Europejskiej.

klimatu, natomiast w 2018 r. Wyspy Kanaryjskie ustanowiły Obserwatorium Zmiany Klimatu.

Regiony najbardziej oddalone są szczególnie narażone na gwałtowne zdarzenia pogodowe związane ze zmianą klimatu. Należy podjąć zrównoważone i skoordynowane działania na wszystkich szczeblach oraz we wszystkich obszarach polityki, ukierunkowując inwestycje na zwiększenie zdolności przystosowawczych do zmiany klimatu, wzmocnienie odporności na zmianę klimatu, zapobieganie jej i gotowość na nią.

Energia

UE przyjęła przepisy mające wspierać energię ze źródeł odnawialnych i efektywność energetyczną. Na przykład w dyrektywie w sprawie odnawialnych źródeł energii z 2018 r.¹⁸, której transpozycja ma nastąpić do połowy 2021 r., uznano rolę społeczności lokalnych w przejściu na czystą energię – rolę o szczególnym znaczeniu na obszarach odizolowanych takich jak regiony najbardziej oddalone.

W kontekście **inicjatywy dotyczącej czystej energii na wyspach UE** Komisja doradza Gwadelupie, Azorom i Wyspom Kanaryjskim w zakresie opracowywania strategii i projektów dotyczących czystej energii oraz promuje wiedzę regionów najbardziej oddalonych na temat energii ze źródeł odnawialnych na dorocznym forum inicjatywy na Wyspach Kanaryjskich w 2018 r. Ponadto w 2019 r. Komisja wprowadziła wspierany przez „Horyzont 2020” instrument¹⁹ na rzecz uruchomienia środków w wysokości co najmniej 100 mln EUR w projektach w zakresie zrównoważonej energii na europejskich wyspach, w tym w regionach najbardziej oddalonych, oraz zobowiązała się w swoim komunikacie w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu do rozwijania długoterminowych ram polityki, aby przyspieszyć przejście wysp UE wspierane przez państwa członkowskie.

Od 2021 r. **instrument „Łącząc Europę”** ma zapewnić ważne możliwości dla regionów najbardziej oddalonych: preferencyjną stawkę dla robót z zakresu energii (oraz z zakresu cyfryzacji i transportu) oraz szczególne uwzględnienie w kryteriach udzielania zamówień. Komisja zaproponowała ponadto skoncentrowanie inwestycji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2021–2027 na środkach w zakresie efektywności energetycznej oraz na energii ze źródeł odnawialnych jako jednym z jego priorytetów na rzecz bardziej zielonej Europy.

Na wniosek wyspy Reunion Komisja ustanowiła w 2018 r. **grupę zadaniową ds. transformacji energetycznej**, w skład której wchodzi reprezentanci służb krajowych i regionalnych oraz sektora prywatnego, która opracuje plan działania na rzecz poprawy koordynacji między różnymi inicjatywami.

W 2019 r. Francja wystosowała zaproszenia w celu wspierania obszarów niepołączonych z kontynentem: ponad jedną trzecią z budżetu wynoszącego 530 mln EUR przeznaczono na wsparcie dla ludności potrzebującej. Hiszpania zapewnia wsparcie na rzecz szkoleń i rozpowszechniania wiedzy w zakresie energii ze źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej na Wyspach Kanaryjskich.

Regiony najbardziej oddalone wprowadziły własne strategie na rzecz ograniczania emisji gazów cieplarnianych i zwiększania wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych oraz efektywności energetycznej. Opracowały również projekty finansowane ze środków unijnych

---

¹⁸Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).

¹⁹<https://www.nesoi.eu/>

lub krajowych, takie jak wytwarzanie energii elektrycznej z wykorzystaniem energii słonecznej lub biomasy (Martynika, Gwadelupa, Gujana Francuska) oraz inteligentne mikrosieci (wyspa Reunion). Wiele regionów najbardziej oddalonych inwestowało w elektromobilność. Od 2017 r. Wyspy Kanaryjskie ponad dwukrotnie wydłużyły czas, przez jaki wyspa El Hierro korzysta w 100 % z energii ze źródeł odnawialnych.

Biorąc pod uwagę zależność regionów najbardziej oddalonych od przywożonych paliw kopalnych, potrzebne są stałe wysiłki pozwalające przyspieszyć transformację energetyczną, w szczególności inwestowanie w inteligentne sieci energetyczne i magazynowanie, w odnawialne źródła energii, w tym energię morską, w czyste rozwiązania transportowe oraz w efektywność energetyczną, tym samym przyczyniając się do zwiększenia niezależności energetycznej w tych oddalonych regionach oraz do wypracowania neutralności emisyjnej.

3. UMOŻLIWIENIE ROZWOJU I TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY

W komunikacie zaproponowano działania na rzecz odblokowania wzrostu w regionach najbardziej oddalonych, w tym inwestycje w badania naukowe i innowacje, przedsiębiorczość, rozwój umiejętności oraz połączenia cyfrowe i transportowe.

Badania naukowe i innowacje

Aby zwiększyć potencjał regionów najbardziej oddalonych w zakresie badań naukowych, Komisja wystosowała specjalne zaproszenie dotyczące **działań w zakresie koordynacji i wsparcia** w ramach unijnego programu badawczego „Horyzont 2020”. W rezultacie powstał projekt FORWARD zrzeszający uniwersytety, przemysł, społeczeństwo obywatelskie i rządy wszystkich regionów najbardziej oddalonych w celu **zidentyfikowania ich potencjału badawczego**, określania obszarów doskonałości i wspierania ich uczestnictwa w międzynarodowych projektach badawczych.

Ponadto Komisja zaproponowała, aby unijny program „**Horyzont Europa**” na lata 2021–2027 objął swoimi działaniami w zakresie „rozszerzania uczestnictwa i rozpowszechniania doskonałości” również regiony najbardziej oddalone. Ponadto w latach 2021–2027 regiony te mogą korzystać z nowego instrumentu na rzecz międzyregionalnych inwestycji innowacyjnych w ramach Europejskiej współpracy terytorialnej, aby uczestniczyć w globalnych łańcuchach wartości i zwiększyć swoje powiązania z innymi regionami europejskimi we wspólnych obszarach inteligentnej specjalizacji.

Większość regionów najbardziej oddalonych ocenia swoje **strategie inteligentnej specjalizacji**²⁰, aby dostosować swoje ekosystemy innowacji do najbardziej obiecujących sektorów. Azory, Madera i Wyspy Kanaryjskie opracowują transregionalną strategię specjalizacji dla Makaronezji. Regiony najbardziej oddalone opracowały inicjatywy na rzecz wspierania integracji lokalnych podmiotów w międzynarodowych sieciach badań badawczych oraz na rzecz zwiększenia ich uczestnictwa w badaniach naukowych finansowanych przez UE (np. Plan umiędzynarodowienia nauki i technologii na Azorach). Francja podjęła dalsze wysiłki na rzecz zwiększenia potencjału innowacyjnego swoich regionów najbardziej oddalonych za pośrednictwem francuskiego Wielkiego planu inwestycyjnego na lata 2018–2022.

---

²⁰ Wprowadzanie strategii inteligentnej specjalizacji na rzecz wspierania regionów i państw członkowskich w ich transformacji gospodarczej jest warunkiem wstępnym do korzystania z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w latach 2014–2020.

Sektory docelowe różnią się w poszczególnych regionach. Niektóre regiony skoncentrowały się na niebieskiej gospodarce, na przykład przy pomocy realizowanego w ramach programu „Horyzont 2020” projektu dotyczącego wpływu transportu morskiego, turystyki, energii i akwakultury na zmianę klimatu, obejmującego regiony Makaronezji i Karaibów. Inne natomiast inwestowały w przestrzeń kosmiczną – przykładowo Azory i Portugalia dokonały inwestycji w nowy międzynarodowy kosmodrom oraz portugalską agencję kosmiczną na wyspie Santa Maria. Inne regiony inwestowały w transformację energetyczną (działania na rzecz dekarbonizacji systemów energetycznych na wyspie Reunion i na Wyspach Kanaryjskich), opiekę zdrowotną (Madera, Gwadelupa) oraz w rozwój zasobów rolnych lub produktów kosmetycznych opartych na substancjach naturalnych (Gujana Francuska).

Rozwój potencjału regionów najbardziej oddalonych w zakresie badań naukowych i innowacji ma kluczowe znaczenie dla pobudzenia wzrostu w tych regionach. Zwiększenie uczestnictwa tych regionów w międzynarodowych sieciach badawczych oraz w globalnych łańcuchach wartości, zarówno w Europie, jak i z państwami trzecimi, może pomóc regionom najbardziej oddalonym w usprawnianiu ich systemów innowacji i tworzeniu miejsc pracy.

Zatrudnienie, kształcenie i szkolenie

Fundusze polityki spójności i polityki rolnej UE zapewniają znaczne wsparcie dla rozwoju społecznego w regionach najbardziej oddalonych²¹.

We wniosku Komisji dotyczącym Europejskiego Funduszu Społecznego Plus na lata 2021–2027 zagwarantowano najwyższe stopy dofinansowania dla regionów najbardziej oddalonych, ustanowiono **dodatkową alokację o specjalnym przeznaczeniu** w celu wspierania zatrudnienia, kształcenia i włączenia społecznego w tych regionach oraz przewidziano przeznaczenie 15 % krajowego komponentu na **wspieranie osób młodych** w regionach najbardziej oddalonych, w których występuje znaczny odsetek młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani niezszołującej się.

W 2018 r. Komisja zwiększyła dostęp do mikrofinansowania we francuskich regionach najbardziej oddalonych poprzez zwiększenie gwarancji w ramach programu Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych w odniesieniu do ADIE – stowarzyszenia wspierającego małych przedsiębiorców. Ponadto Komisja jeszcze bardziej zwiększyła środki przeznaczone na **Inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych** dla Francji, w tym jej regionów najbardziej oddalonych, a także środki **Europejskiego Funduszu Społecznego** dla Hiszpanii, w tym Wysp Kanaryjskich.

W tym samym roku w ramach programu **Erasmus+** Komisja zwiększyła miesięczną dotację dla mieszkańców regionów najbardziej oddalonych oraz dotacje na pokrycie kosztów podróży dla obywateli Majotty i wyspy Reunion²². Komisja rozszerzyła również szczególne warunki programu Erasmus+ w odniesieniu do obywateli regionów najbardziej oddalonych na **Europejski Korpus Solidarności**. W swoim wniosku dotyczącym Erasmus+ na lata 2021–2027 Komisja zobowiązała się do **zwiększenia uczestnictwa regionów najbardziej**

---

²¹ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich łącznie przeznaczyły ponad 3 mld EUR na wspieranie włączenia społecznego, kształcenia, szkolenia zawodowego i zatrudnienia w regionach najbardziej oddalonych w latach 2014–2020.

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwq-ke5u>

²² Poprzez utworzenie wyjątkowych dotacji na pokrycie kosztów podróży dla mieszkańców podróżujących z odległości ponad 8 000 km.

oddalonych w programach mobilności, również z **państwami sąsiadującymi**, oraz do monitorowania tego uczestnictwa.

Francja dokonała przeglądu swojego ustawodawstwa²³ z myślą o opracowaniu umów dotyczących przygotowania zawodowego zawieranych z sąsiadującymi państwami trzecimi. Większość regionów najbardziej oddalonych – Martynika, wyspa Reunion, Azory, Madera, Wyspy Kanaryjskie – opracowało plany działania na rzecz pobudzenia przedsiębiorczości w ramach projektu GROWRUP realizowanego w ramach INTERREG, skierowanego do bezrobotnych w sektorach niebieskiej i zielonej gospodarki. Gujana Francuska stworzyła możliwość uzyskania tytułu inżyniera w dziedzinie lotnictwa i kosmonautyki, wyspa Reunion inwestuje w uniwersytet w swoim regionie, Azory rozpoczęły szereg inicjatyw na rzecz promowania zatrudnienia osób młodych.

Podnoszenie umiejętności, w szczególności wśród osób młodych, ma zasadnicze znaczenie dla zaspokojenia potrzeb rynku pracy i zwiększenia szans obywateli na zatrudnienie. Dalsze inwestycje w mobilność międzynarodową usprawniłyby współpracę z państwami sąsiadującymi i wspierałyby integrację regionalną.

Konkurencyjność, przedsiębiorczość i jednolity rynek

Polityka spójności i polityka rolna UE zapewniają znaczne wsparcie na rzecz zwiększania konkurencyjności MŚP w regionach najbardziej oddalonych²⁴.

Aby zwiększyć dostęp tych regionów do finansowania, **Europejskie Centrum Doradztwa Inwestycyjnego** przeanalizowało sytuację każdego regionu i zaproponowało sposoby maksymalizacji wsparcia finansowego, w tym ze strony Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych²⁵. Komisja zachęcała do prowadzenia dyskusji z władzami na szczeblu krajowym i regionalnym oraz z instytucjami finansowymi na temat proponowanych rozwiązań i zachęcała do ich wdrażania. Ponadto we wniosku dotyczącym Programu InvestEU Komisja zachęca państwa członkowskie do rozwiązywania problemu niedoskonałości rynku w regionach najbardziej oddalonych z wykorzystaniem programu w celu przyciągnięcia inwestycji prywatnych i zwiększania efektu mnożnikowego finansowania.

W 2019 r. Komisja wystosowała zaproszenie do składania wniosków w ramach **programu „Erasmus” dla młodych przedsiębiorców**, zachęcając wnioskodawców do włączania podmiotów z regionów najbardziej oddalonych. W rezultacie pierwszy punkt kontaktowy na Martynice wspiera lokalnych przedsiębiorców. We wniosku Komisji w sprawie **Programu na rzecz jednolitego rynku** na lata 2021–2027 dodatkowo podkreślono potrzebę lepszej integracji regionów najbardziej oddalonych z rynkiem wewnętrznym. Ponadto Komisja zaproponowała, aby **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** w dalszym ciągu zapewniał specjalną alokację w celu zrównoważenia dodatkowych kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwa zlokalizowane w tych regionach. Wsparcie z **Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości** jest dostępne na Azorach, Maderze, Wyspach Kanaryjskich, Martynice, Gwadelupie i wyspie Reunion.

²³ „Loi relative à la liberté de choisir son avenir professionnel” z 5.09.2018.

²⁴ W latach 2014–2020 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich współfinansują projekty na rzecz wspierania konkurencyjności MŚP w regionach najbardziej oddalonych o wartości 1,5 mld EUR.

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwq-ke5u>

²⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/themes/outermost-regions/pdf/rup_2019/invest_platform_feasibility_study_en.pdf

Francja wspierała przedsiębiorstwa w regionach najbardziej oddalonych za pomocą szczególnych programów podatkowych lub warunków finansowania. Wyspy Kanaryjskie i Martynika sporządziły strategie internacjonalizacji. Niektóre regiony zintensyfikowały stosunki handlowe z sąsiadującymi państwami trzecimi. Na przykład Gwadelupa zapewniała wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wywozu do Stanów Zjednoczonych Ameryki; wyspa Reunion stworzyła usługę na rzecz wspierania przedsiębiorstw typu *start-up* w Mozambiku oraz instrumenty finansowe dla MŚP objętych wsparciem przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Majotta i wyspa Reunion ustanawiają technopolie.

Należy zintensyfikować wysiłki na wszystkich szczeblach na rzecz pobudzenia przedsiębiorczości i zwiększenia konkurencyjności w sektorach o wysokim potencjale, takich jak różnorodność biologiczna i niebieska gospodarka.

Dostępność cyfrowa

W 2017 r. Komisja uruchomiła unijną sieć **biur kompetencji w zakresie łączności szerokopasmowej**, aby wesprzeć państwa członkowskie i regiony w projektowaniu i wdrażaniu strategii na rzecz wprowadzania łączności szerokopasmowej na obszarach nieobsługiwanych przez sieci komercyjne. Komisja zachęcała regiony najbardziej oddalone do uczestnictwa w tej sieci i zaleciła, aby państwa członkowskie wspierały ich zaangażowanie. Komisja zatwierdziła również dwa duże projekty dotyczące ultraszybkiej sieci szerokopasmowej na wyspie Reunion (2018 r.) i Martynice (2019 r.), które mają być wspierane przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. W swoim wniosku dotyczącym programu „Cyfrowa Europa” na lata 2021–2027 Komisja wzięła pod uwagę konkretne podmioty prowadzące działalność w sektorze cyfryzacji w regionach najbardziej oddalonych i wyróżniła te regiony w kryteriach udzielania zamówień. Dodatkowo w ramach instrumentu „Łącząc Europę” na lata 2021–2027 do objęcia wsparciem kwalifikowały się będą projekty wspierające nowe lub zmodernizowane sieci szkieletowe, w tym podmorskie kable między państwami członkowskimi oraz między Unią a państwami trzecimi. Ponadto orientacyjny wykaz projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w dziedzinie infrastruktury łączności cyfrowej towarzyszących wnioskowi w sprawie instrumentu „Łącząc Europę”²⁶ zmienionym przez Parlament Europejski i Radę²⁷ obejmuje nowy kabel podmorski łączący Madagę, Azory i Portugalię kontynentalną. Projekty w zakresie łączności cyfrowej w regionach najbardziej oddalonych mogą skorzystać z wyższej stopy dofinansowania.

Francja podniosła umiejętności cyfrowe poprzez inwestowanie w centra szkoleniowe, natomiast Madaga i Wyspy Kanaryjskie opracowały nowe kursy. W 2019 r. Portugalia utworzyła grupę roboczą w celu przygotowania planu wymiany kabli podmorskich między swoimi regionami najbardziej oddalonymi a kontynentalną częścią terytorium. Ponadto Madaga i Gujana Francuska planowały podłączenie się do podmorskiego kabla łączącego Portugalię z Brazylią przy wsparciu z UE wynoszącym 26,5 mln EUR.

Zwiększanie cyfryzacji regionów najbardziej oddalonych poprzez zapewnienie dobrej łączności z UE i państwami trzecimi jest ważne w kontekście umożliwiania tym regionom korzystania z jednolitego rynku cyfrowego oraz prowadzenia międzynarodowej działalności gospodarczej. Sieć biur kompetencji w zakresie łączności szerokopasmowej może pomóc regionom najbardziej oddalonym we wzmocnieniu ich zdolności do realizacji projektów w tym sektorze poprzez wymianę dobrych praktyk i wsparcie techniczne.

²⁶ Część V załącznika do wniosku w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego instrument „Łącząc Europę” – COM(2018) 438 final.

²⁷ Posiedzenie trójstronne w sprawie rozporządzenia ustanawiającego instrument „Łącząc Europę” z dnia 7 marca 2019 r.

Transport

Komisja zaproponowała przepisy szczegółowe dla regionów najbardziej oddalonych w ramach instrumentu „Łącząc Europę” na lata 2021–2027: prowadzone w tych regionach prace w zakresie transportu, takie jak dotyczące tworzenia połączeń z portami lotniczymi, wodnymi i węzłami miejskimi, kwalifikują się do objęcia finansowaniem i można zastosować wobec nich wyższą stopę dofinansowania.

Ponadto Komisja zaproponowała, aby w drodze wyjątku regiony najbardziej oddalone mogły korzystać ze środków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2021–2027 do inwestowania w **infrastrukturę portów lotniczych**. W 2019 r. Komisja przedstawiła również regionom najbardziej oddalonym analizę ich potrzeb w zakresie łączności, określając potencjalne projekty związane z infrastrukturą i usługami.

Komisja zamierza zaproponować przegląd **wytycznych w sprawie transeuropejskiej sieci transportowej w 2021 r.** oraz przeanalizować konkretne problemy regionów najbardziej oddalonych w tym kontekście. Co więcej, Europejski Bank Inwestycyjny zainwestował odpowiednio 100 mln EUR i 60 mln EUR w porty lotnicze wyspy Reunion i Gwadelupy przy wsparciu ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych.

Regiony najbardziej oddalone w dalszym ciągu usprawniały wewnętrzną infrastrukturę transportu drogowego i morskiego przy wsparciu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Usprawnienia obejmowały zwiększenie bezpieczeństwa infrastruktury drogowej i rozwój transportu publicznego na Maderze, w Gujanie Francuskiej i na Majotcie oraz poprawę dostępu do różnych wysp na Azorach. Ponadto Gujana Francuska ustanawia nowe szlaki transportu morskiego z państwami trzecimi, a Gwadelupa nowe połączenia lotnicze ze Stanami Zjednoczonymi.

Niezbędne są stałe wysiłki na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym, aby wesprzeć łączność w regionach najbardziej oddalonych. Istotne w tym względzie jest opracowanie solidnej rezerwy projektów i optymalizacja dostępnego wsparcia.

4. ZACIEŚNIANIE PRZEZ REGIONY NAJBARDZIEJ ODDALONE WSPÓŁPRACY W SĄSIEDZTWIE I POZA NIM

Wniosek Komisji dotyczący Europejskiej współpracy terytorialnej w latach 2021–2027 ma na celu **ułatwienie współpracy między regionami najbardziej oddalonymi a ich sąsiadami** dzięki wyodrębnionemu budżetowi i elastycznym zasadom współpracy dostosowanym do instrumentu zewnętrznego finansowania. W tym kontekście regiony najbardziej oddalone wymieniły dobre praktyki w celu **ułatwienia realizacji wspólnych projektów** w 2019 r. i utworzyły wspólną platformę obejmującą zewnętrzne programy.

UE rozpoczęła negocjacje z państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku w sprawie porozumienia zastępującego umowę z Kotonu z mandatem negocjacyjnym uwzględniającym konieczność rozważenia obaw i sytuacji regionów najbardziej oddalonych. Porozumienie to ma duże znaczenie dla kształtowania współpracy w zakresie kwestii globalnych, takich jak zarządzanie oceanami.

W 2019 r. Gwadelupa została członkiem Organizacji Państw Wschodniokaraibskich, a Saint-Martin zwróciło się z wnioskiem o zostanie obserwatorem. Gujana Francuska rozpoczęła badanie dotyczące przeszkód napotykanym przez lokalne działalności gospodarcze, natomiast Martynika i wyspa Reunion poparły internacjonalizację lokalnych przedsiębiorstw, a wyspa Reunion i Majotta poparły mobilność studentów do państw trzecich. Regiony najbardziej oddalone uczestniczyły w projektach współpracy regionalnej ze swoimi sąsiadami dotyczącej

np. transportu, zdrowia, niebieskiej turystyki, umiejętności. Regiony Makaronezji wzmocniły współpracę z Republiką Zielonego Przylądka, Mauretanią i Senegalem za pośrednictwem projektu Heksagon w ramach programu współpracy terytorialnej. W latach 2018 i 2019 państwa Morza Karaibskiego wraz z regionami najbardziej oddalonymi w tym obszarze zaangażowały się we wspólne przedsięwzięcie mające na celu przeprowadzenie testów systemu wczesnego ostrzegania przed tsunami.

Z powodu **migracji** niektóre regiony najbardziej oddalone stoją w obliczu istotnych wyzwań społeczno-gospodarczych. W tym kontekście programy krajowe wspierane za pośrednictwem funduszy UE obejmują szereg specjalnych działań. Na przykład z unijnego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego zapewniono wsparcie na rzecz rozpatrywania wniosków o udzielenie azylu w Gujanie Francuskiej, opracowania europejskiego systemu nadzorowania granic na Azorach i Maderze oraz integrację migrantów w społeczeństwie i na rynku pracy na Wyspach Kanaryjskich. Francja utworzyła na Majotcie służby wyspecjalizowane w kwestii migracji. Na Maderze z funduszy polityki spójności udzielono wsparcia na rzecz projektów na rzecz zapewnienia opieki zdrowotnej, kształcenia, zabezpieczenia społecznego i miejsc zamieszkania obywatelom Wenezueli. Jeżeli chodzi o mobilność względem **państw sąsiadujących**, UE odnowiła stosunki z Marokiem, co potwierdziła Rada Stowarzyszenia UE-Maroko z czerwca 2019 r.

Budowanie zaufania do państw sąsiadujących oraz opracowywanie uniwersalnych praktyk wspólnego korzystania z zasobów ma kluczowe znaczenie dla wykorzystania nowych możliwości współpracy. Wsparcie dla realizacji tego celu mogłyby stanowić platformy zrzeszające zarówno zainteresowane strony Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Rozwoju. Umowy w sprawie partnerstwa na rzecz mobilności mogłyby ułatwić integrację regionalną.

5. PODSUMOWANIE

Realizacja założeń komunikatu z 2017 r. pt. „Silniejsze i odnowione partnerstwo strategiczne z regionami najbardziej oddalonymi UE” odbywa się zgodnie z planem. W zaledwie nieco ponad dwa lata komunikat przyczynił się do powstania konkretnych korzyści dla regionów najbardziej oddalonych.

Komisja wywiązała się ze swoich zobowiązań, stwarzając konkretne możliwości dla regionów najbardziej oddalonych w ramach szerokiego zakresu programów UE, nieustannie dostosowując do ich potrzeb i interesów przepisy, politykę i narzędzia UE oraz udzielając tym regionom ukierunkowanego wsparcia. Istotne jest, aby Parlament Europejski i Rada przyjęły programy UE na lata 2021–2027, które zapewniają dostosowany dostęp i szczególne warunki dla regionów najbardziej oddalonych proponowane przez Komisję.

Regiony najbardziej oddalone oraz odpowiednie państwa członkowskie odgrywają w tym procesie ważną rolę, przyjmując regionalne i krajowe strategie oraz opracowując konkretne inicjatywy w celu realizacji założeń komunikatu, jak również wyrażając swoją opinię w procesie kształtowaniu polityki.

Biorąc pod uwagę poczynione postępy, pełna realizacja założeń komunikatu **wymaga przyspieszenia i skoncentrowania wysiłków podejmowanych na wszystkich szczeblach w kluczowych sektorach: przeciwdziałania skutkom zmiany klimatu, ochrony różnorodności biologicznej, wprowadzania gospodarki o obiegu zamkniętym i przejścia na energię ze źródeł odnawialnych**. Inwestycje w te sektory są szczególnie istotne, aby zapewnić zrównoważony wzrost gospodarczy w tych zagrożonych, odległych i odizolowanych regionach UE. W związku z tym Komisja będzie zwracać szczególną uwagę

na rolę regionów najbardziej oddalonych w Zielonym Ładzie, uwzględniając słabszą pozycję tych regionów oraz ich atuty. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego stanowi istotne źródło finansowania inwestycji w tych sektorach.

Ponadto konieczne jest kontynuowanie wysiłków mających na celu dalszy rozwój niebieskiej gospodarki i zwiększanie łączności w regionach najbardziej oddalonych. Inwestowanie w umiejętności pozostaje kluczowym czynnikiem wsparcia tworzenia miejsc pracy i przedsiębiorczości we wszystkich sektorach.

Solidne partnerstwo i ścisła współpraca między Unią Europejską, regionami najbardziej oddalonymi oraz odpowiednimi państwami członkowskimi pozostają kluczowe dla wykorzystania potencjału tych oddalonych regionów oraz wspierania ich przejścia na zieloną gospodarkę, w której ludzi stawia się na pierwszym miejscu. Chociaż sytuacje poszczególnych regionów najbardziej oddalonych są bardzo różne, nadal jest jeszcze dużo do zrobienia, aby zniwelować nierówności między tymi regionami i kontynentem europejskim.

Docieranie do regionów najbardziej oddalonych przyczynia się do budowania sprzyjającej włączeniu Unii Europejskiej, **która nie pozostawia nikogo w tyle**. Z kolei regiony najbardziej oddalone – dzięki ich wyjątkowym atutom – mogą znacznie przyczynić się do kształtowania **bardziej zielonej, neutralnej dla klimatu i zrównoważonej Unii Europejskiej**.